Archetype

Αρχιτεκτονικός Οδηγός για την Αθήνα 2024 | Μέρος Β'

Ηρώ Καραβία - 02/10/2024

Περιηγήσεις στην πολεοδομική ιστορία

Συνεχίζοντας τις αρχιτεκτονικές περιηγήσεις στην πόλη των Αθηνών, το Design Society παρουσιάζει άλλη μια σειρά έργων που στιγμάτισαν την αρχιτεκτονική ιστορία του τόπου, ανέδειξαν σημαντικούς αρχιτέκτονες της εποχής τους και σχολίασαν τις πολιτικές και οικονομικές πραγματικότητες του τότε.

Έχοντας μιλήσει εκτενώς στο Α' Μέρος της σειράς για τα σημαντικά αρχιτεκτονήματα της πόλης των Αθηνών, συνεχίζουμε το ταξίδι μας με ένα από τα σημαντικότερα τοπόσημα του κέντρου των Αθηνών, την **Μπλε Πολυκατοικία** στα Εξάρχεια. Κατασκευάζεται την περίοδο 1932-1933 για λογαριασμό της οικογένειας Αντωνόπουλου από τον αρχιτέκτονα **Κυριάκο Παναγιωτάκο** και η ονομασία του κτιρίου προκύπτει από τον μπλε χρωματισμό που είχε, επιλογή του ζωγράφου **Σπύρου Παπαλουκά**. Αποτελεί ένα από τα κυρίαρχα έργα του **ελληνικού μοντερνισμού,** τόσο λόγω της ιδεολογίας πίσω από την κατασκευή όσο και για τις διάφορες δημόσιες χρήσεις που είχε στο ισόγειο και την ταράτσα. Κατά την περίοδο της δικτατορίας Μεταξά και του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στέγασε την αντικατασκοπική οργάνωση "Μίδας" καθώς και το επιτελείο του αξιωματικού Γιάννη Τσιγάντε. Την εποχή των Δεκεμβριανών οι μαχητές του ΕΛΑΣ είχαν αποπειραθεί τρεις φορές να ανατινάξουν το κτίριο. Ακόμα, η Μπλε Πολυκατοικία στέγασε διάφορες σημαντικές προσωπικότητες της ελληνικής ιστορίας, όπως τη Σοφία Βέμπο, τη Λιλή Ζωγράφου, τον Δημήτρη Χορν, την Κατίνα Παξινού, τον Φρέντυ Γερμανό και τον Δημήτρη Μυράτ.

Μπλε Πολυκατοικία, αρχιτέκτονας Κυριάκος Παναγιωτάκος, Εξάρχεια, Αθήνα

Ανεβαίνοντας στους πρόποδες του Λυκαβηττού συναντάμε την τότε **σχολή Δοξιάδη,** που σήμερα είναι συγκρότημα υπερπολυτελών κατοικιών με το όνομα **One Athens**. Ο αρχιτέκτονας και πολεοδόμος **Κωνσταντίνος Δοξιάδης,** κατά τη δεκαετία του 1950, ψάχνει να στεγάσει τα γραφεία του και τη σχολή Δοξιάδη και διαλέγει μια από τις πιο προνομιούχες θέσεις στην πόλη, αυτή του Λυκαβηττού με θέα μέχρι το παράκτιο νοτιοανατολικό μέτωπο της Αττικής. Το κτήριο αποτελούνταν από τέσσερις όγκους που αναπτύσσονταν γύρω από ένα αίθριο, πυρήνα του συγκροτήματος μέχρι και σήμερα. Η σχολή Δοξιάδη αποτέλεσε την πρώτη σχολή σχεδιασμού στη χώρα και τον χώρο όπου εγκαταστάθηκε ο πρώτος ηλεκτρονικός υπολογιστής. Γύρω από το αίθριο ο Δοξιάδης δημιούργησε μια κοινότητα από δημιουργικά άτομα, καλλιτέχνες, σχεδιαστές, αρχιτέκτονες κ.α. Το κτίριο αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά δείγματα **μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής** στη χώρα.

One Athens, Σχολή Δοξιάδη, αρχιτέκτονας Κωνσταντίνος Δοξιάδης, Λυκαβηττός, Αθήνα

Κατευθυνόμενοι προς το υδάτινο μέτωπο της Αττικής, δε θα μπορούσαμε να παραλείψουμε το **Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος**, ένα από τα πιο σημαντικά έργα σύγχρονης αρχιτεκτονικής της πόλης. Σχεδιασμένο από το αρχιτεκτονικό γραφείο **Renzo Piano Building Workshop**, το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος φιλοξενεί στις λειτουργίες του την **Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας** και την **Εθνική Λυρική Σκηνή**. Μαζί με ένα πλήθος προαύλιων χώρων, ο κτιριακός όγκος επιδέχεται το τοπογραφικό δημιουργώντας ένα ελαιόδασος με κλήση 5>#/span###, που αναδύεται από τον κήπο του κτιρίου μέχρι την οροφή. Πολεοδομικά, ενώνει τον αστικό ιστό με το παράκτιο μέτωπο του Φαλήρου μέσω μιας επιμήκους γέφυρας και λειτουργεί ως δημόσιος/ημιδημόσιος χώρος, αναβαθμίζοντας το βιοτικό επίπεδο της περιοχής και της πόλης.

Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, Renzo Piano Building Workshop, Φάληρο, Αθήνα

Κλείνοντας, θα θέλαμε να αναφερθούμε και στην αρχιτεκτονική σημαντικότητα της πόλης του **Πειραιά**. Η πόλη/λιμάνι, αν και αυτόνομη πολεοδομικά από την πόλη των Αθηνών, προσθέτει σημαντικά στην αρχιτεκτονική εμπειρία και ιστορία της πρωτεύουσας, ως το επίνειο και βιομηχανικό κέντρο της.

Πύργος Πειραιά

Η πόλη του Πειραιά, πέραν του ότι φιλοξενεί κάποια σημαντικά τοπόσημα, χαίρει και ιδιαίτερης πολεοδομίας. Το 1834 το αστικό κέντρο σχεδιάζεται από τους αρχιτέκτονες **Κλεάνθη** και **Shaubert**, με την πρόθεση να δημιουργηθεί ένα σημαντικό εμπορικό, ναυτιλιακό και βιομηχανικό κέντρο για τη χώρα αλλά και τη Μεσόγειο. Με το νεοκλασικό στοιχείο να κυριαρχεί σε δημόσια και ιδιωτικά κτίσματα, εκ των οποίων αρκετά έχουν κηρυχθεί και ως διατηρητέα, οι γειτονιές του Πειραιά αποτελούν στολίδι αρχιτεκτονικής της Μεσογείου. Κάποια από αυτά είναι το **Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά,** η **Σχολή Ναυτικών Δοκίμων** του αρχιτέκτονα **Τσίλλερ**, το **Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα**, το πρώην **Ναυτικό Νοσοκομείο**, έπαυλη του 1875, το **Μέγαρο Μεταξά,** και στα πιο σύγχρονα έργα ο **Πύργος του Πειραιά**.

Δημοτικό Θέατρο Πειραιά

Συνεχίζοντας στις γειτονιές του Πειραιά, συναντάμε τον πρώην βιομηχανικό χώρο των **Λιπασμάτων** της Δραπετσώνας. Μετά το 1880, η Νετιώνεια Ακτή και οι γειτονικοί όρμοι της Δραπετσώνας –Σφαγείων και Φωρών– μετατρέπονται στην παραθαλάσσια βιομηχανική ζώνη του Πειραιά. Το 1909 ιδρύεται η **Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων**. Η Εταιρεία είχε ως σκοπό την παραγωγή και εμπορία οξέων, λιπασμάτων και εν γένει χημικών προϊόντων. 90 χρόνια αργότερα, μετά από ένα πλήθος μεταρρυθμίσεων και πολιτικών αναταράξεων, η εταιρεία χρεοκοπεί και τα βιομηχανικά κελύφη -σε σύνολο 109- μένουν ανενεργά. Το βιομηχανικό συγκρότημα εμπεριείχε, ανάμεσα σε άλλα, έναν Εργατικό Οικισμό, τον Υδατόπυργο, μονάδα ενέργειας, το Υαλουργείο και το Ινστιτούτο Χημείας. Σήμερα το βιομηχανικό συγκρότημα αποτελεί δημόσιο πάρκο, τον **"Πολυχώρο Λιπασμάτων"**, με χώρους άθλησης και ψυχαγωγίας, προσβάσιμο από όλους τους πολίτες.

Πολυχώρος Λιπασμάτων, Δραπετσώνα

Διαβάστε ακόμη:

Αρχιτεκτονικός Οδηγός για την Αθήνα 2024 | Μέρος Α'

Αφιέρωμα στον ξενοδοχειακό σχεδιασμό 2023-2024